

Datum: 02. Jul

Teme ovog Nedeljnika:

Rešenje iz prirode

Nadin kutak

Trenutno najveći problem u baštama

Problemi sa plodonošenjem tikvica

30 upotreba tikvica

5 najvećih pomagača u bašti

Zablude i greške koje nas koštaju sezone

Šetnja s gorostasima by Jess

Aktuelni baštenski problemi u ovoj nedelji

Podsetnik na rokove

Obaveštenje o novim ponudama

Kada sam odlučila da započnem svoju prvu baštu okolina i nije bila susretljiva. Tada sam mislila da mi pomažu, ali danas iz ove perspektive znam da su me na neki svoj način odgovarali od toga. I danas se pitam zašto to tako mora da bude, zašto je ljudima važnije da nas uplaše od podrške... Reč je o njihovim ličnim strahovima.

Okruženje mi nije bilo od neke velike pomoći osim da me upozore da je taj posao koji upravo radim mali u odnosu na borbu koja me čeka i rad koji moram da uložim. Ako iz grada dođete na selo potrebno je mnogo više vremena vama da se dokažete kao istrajni radnik nego samim meštanima. Sa svih strana okružili su me strahovima.

Logičan sled je bio da me u bašti sve plašilo – svaka promena na listu, svaka buba je bila pretnja, a ja sam biljke dodirivala kao da su od stakla. I zato se danas trudim da budem maksimalno podržavajuća svakom ko želi da se posveti baštovanstvu.

Da li je lako biti baštovan? To nije pravo pitanje, pitanje je da li je proizvodnja hrane jednostavna i laka. Da li znate za bilo kakvu proizvodnju koja je jednostavna?

Baštovanstvo je nasušna potreba i ima jako lake i jako teške faze, a sve ono što dolazi između je divno iskustvo, podnošljivo s lakoćom i otrežnjenje za naš život.

Juče sam čula divnu statistiku da se sve više ljudi vraća na selo i da sada već radi o novom svetskom trendu. Nadam se da smo svi mi svojim primerom uticali da se takav jedan trend i desi.

U subotu sam vezivala paradajze na 35 stepeni u hladu. Ruke su mi bile zelene, a znoj se slivao sa lica. Nije bilo lako, ali te situacije doživljavam kao analizu mojih izbora. To je život koji sam izabrala. Baš takve ruke, taj znoj i privilegiju da analiziram svoje odluke.

Šta bi da nam nije faza koje su teške i koje nas lome? Šta bi da nam nije borbe? Ostali bismo na istom mestu duševno, bez iskustva i promene. I sve, ali baš sve prođe kada uberemo svoj prvi plod pa ga onda prvo uslikamo sa svih strana i poslužimo sebi kao remek delo jedne sezone.

Jun je nekako najteži baštovanima i tu pucaju mnogi ciljevi. Predatori caruju, umorila nas je sadnja, borba sa predatorima je uvek puna strahova, a visoke temperature umaraju. Ali svake godine prolazim i sama ove faze i svake godine sam još upornija u svemu.

Sezona se sastoji iz faza i svaka je važna, a svaku će proći i prevazići onaj kome je baštovanstvo životni izbor.

Juče sam čula rečenicu: odustajem od svega jer je mnogo lakše da odem i da kupim.

Nije lakše jer nije ni moguće kupiti hranu koju nisi sam proizveo. A hrana koju sam prizvedeš u sebi nosi neverovatan ukus pobede koja je pomešana sa tajnovanjem s Nebom. Bi li ja bila ovde da to nije živa istina?

Kada svedočite svojoj borbi kroz sezonu ujedno to prevedite na broj tretmana na svakom plodu koji kupujete u marketu. Svi baštovani imaju faze borbe samo što ih mi rešavamo prirodnim preparatima, a oni hemijskim sredstvima.

I zato se naša borba uvek isplati.

REŠENJE IZ PRIRODE

15 godina provela sam u potrazi za rešenjima iz prirode za naše probleme u baštama.

Znala sam da ljudima ne možeš da kažeš da ne bi trebalo da koriste hemijske preparate ako im ne ponudiš alternativu, pa sam prvo imala za cilj da u prirodi pronađem resurse koji bi bili alternativa za veštačka mineralna đubriva.

Ako vam daju savet kako da nahranite bilo koju vrstu koju uzgajate mineralima ja bih vam dala savet koje resurse da upotrebite kako biste dobili isti efekat. Samo efekat nikada nije bio isti jer ovde nije reč o ishrani biljke već o ishrani tla.

Koliko vas je upućeno u to da je tlo najveći živi organizam i da je na nama da ga hranimo kao bi u njemu život bio u procesu? U skladu s tim, savete koje sam ja davala vodili su baštovane ne samo u prirodnu ishranu biljaka već u revitalizaciju tla.

Prve generacije mojih baštovana postajale su pravi alhemičari jer su istraživali sve moguće resurse u svom okruženju. To su bile kolektivne bašte u kojima su svi imali pune kante eliksira za zdravo tlo.

Kada sam na spisak stavila više od 100 biljaka koje mogu da konkurišu veštačkim mineralima, posvetila sam se resursima koji će zameniti insekticide, herbicide, fungicide i ostale cide koje hemijska industrija servira svakoj bašti. Istražila sam svaku divlju biljku u mom okruženju, ali su mi najveća inspiracija bili urbani baštovani. Njima divlje biljke nisu bile od velike pomoći jer za njihovo raspoznavanje bilo je potrebno da odu u neku šumu, da ponesu aplikaciju ili leksikon kako bi znali da

li se radi baš o tom resursu, pa sam uz njihovu pomoć počela da istražujem biljke unutar bašte.

Baštovanima je lako da ih prepoznaju jer ih uzgajaju, a sama činjenica da su u bašti resursi za ishranu i zaštitu biljaka im je pomogla da se opuste u sezoni.

Zato danas imate mnogo recepata jer je u testiranju istih i kreiranju potrebe za istim učestvovalo mnogo ljudi.

List krompira ima jednak učinak kao i list maslačka, samo što maslačak koji nije procvetao mnogi urbani baštovani ne mogu da prepoznaju. Preslica ima isti učinak kao i list salate jer su oba resursi za fungicide, samo što su kod preslice baštovani često zbunjeni, a salata im je bliska. A još jednostavnije je kada se ta znanja spoje na jednom mestu, pa se list slate koristi za pripremu juhe za tretman voća i povrća, kao efikasnog fungicida, ali i dohrana za biljke na bazi K i Si.

Jedan resurs samim tim je postao alternativa hemijskom tretmanu i veštačkim mineralima.

Prirodna rešenja su blaga prema predatorskom lancu, vraćaju život u tlu, a od toga zavisi zdravlje biljaka i plodonošenje. Oni su najbolji način da se priroda vrati u vaše bašte, a samo znanje o resursima je osnov za nezavisnost.

Narednog ponedeljka, 06.07., će konačno biti dostupan paket "Prirodna Zaštita Bašte" koji obuhvata kompletnu prirodnu zaštitu bašte.

Sastoji se iz:

1. Zbirka sa 200 recepata prirodnih preparata

Tu sam izdvojila prvu zbirku recepata iz moje velike kolekcije. Svaki recept je nastao kao zbirno iskustvo jer nije testiran samo u mojoj bašti, već u baštama širom sveta. Najvažnije je da se recepti testiraju u različitim mikroklimatima kako bi se doradila i mera i primena.

2. Video vodič za prepoznavanje korisnih saveznika u bašti.

Tu sam izdvojila 34 predatora koji su vaši pomagači i potrudila se da vas upoznam sa njima. Kada uđete u baštu punu insekata, a nemate spoznaju koja je njihova uloga u bašti, osećate paniku, ali kada prepoznajete saveznike onda se osećate bezbedno jer znate da deo prirode radi za vas ili uz vas.

3. Video vodič za prepoznavanje štetnih organizama i problema u bašti

Tu sam se potrudila da vam približim 16 najčešćih i najopasnijih problema u bašti, jer samim upoznavanjem sa njima znaćete kako da delujete. Obuhvaćene su mere prevencije i delovanja, upoznavanje razvojnih ciklusa i prvih promena. Od efikasnog prepoznavanja problema zavisi i efikasnost odbrane.

4. Video vodič za postavku biljaka zaštitnica u bašti.

To su upravo barijerne biljke, biljke bankari, indikatori, repelenti, zamke, čistači... a sve su važne za uspostavljanje lanca predatorstva.

Svi već dva meseca radi na tom Paketu i konačno je sve spremno!

Nadam se da će Paket da vas približi prirodi i otvori „prozor“ za komunikaciju sa svetom oko sebe, jer tek kada čovek shvati da nije gospodar u prirodi već je JEDNAK onda će se priroda vratiti u njegov život i to je veliki blagoslov. Do nas je!

NADIN KUTAK

Piše: Nada Radinić

Posljednjih dana i biljke prolaze ono što i mi – traže hlad, štede energiju i pokušavaju sačuvati svaku kap vode. Ali za razliku od nas, ne mogu se preseliti pod suncobran niti uključiti klimu. Budući da se još nikada nisam susrela s ovako visokim temperaturama u ovo doba godine, i meni je ovo velik izazov. Često sam neke biljke koje su mi u posudama sklanjale u hlad za vrijeme kad je sunce najjače, a vraćala bih ih kada sunce malo oslabi, prema kraju dana. Nekoliko puta mi se dogodilo da zaboravim, pa su biljke ostale na mjestu gdje preko noći ima puževa i tako sam izgubila neke tikvice, tikve i puno kupusnjača. Zanimljivo da mi puževi uopće nisu dirali rasad cikle, pa će me to ohrabriti da opet pokušam s direktnom sjetvom jer već godinama nisam, nego sijem u posude i presađujem već veće biljke.

Dogodilo se i da mi netko od ukućana premjesti posude s biljkama jer smetaju i ne kaže mi, pa mi opet puževi opustoše rasadnik. Na dvorištu, gdje držim rasadnike i biljke u posudama, ne provodim nikakve strategije protiv puževa jer je to nemoguće zbog veličine prostora i prirodnog okruženja već se fokusiram samo na vrt. Ovaj toplinski val ne šteti nikoga, a u potrebi da reagiram, uspijem napraviti i kardinalnu grešku, pa se moram pomiriti s gubicima, a to nije uvijek lako.

Kako god bilo, koristim svaku nevolju da promatram, uhvatim drugu šansu, da iz svega što više naučim i prilagodim se. Biljke čine isto - prethodni toplinski stres dobro zapamte, pa sljedeći podnose bolje nego prvi. To sjećanje je zapisano i u sjemenju, ne samo u živoj biljci.

U prošlom Nedeljniku sam prenijela neke dijelove knjige „Šta biljke znaju“ i na blogu ju opširnije predstavila. Možda je dio vas zbog naslova pomislio da je riječ o filozofiji ili laganom štivu, a ne o nečemu što će im pomoći u vrtu. Pročitajte ako niste, štivo je vrlo poučno i koristiti će vam. Usput, vrlo su vas zainteresirale fotografije biljaka iz tog članka, pisali ste mi na mejl gdje sam ih nabavila itd, a najviše vezano uz biljku „kameleon“, pa ću ju sad na blogu malo više opisati. Nije teško dostupna, dapače.

Tema iz knjige „Šta biljke znaju“ je i dalje vrlo aktualna. Ovih dana imamo priliku vidjeti kako biljke reagiraju na velike vrućine. Ponekad pogrešno zaključujemo da se radi o nekom poremećaju ili nedostatku vode, pa trčimo s kantama i crijevima i tražimo rješenja kako biljci pomoći, a najčešće uopće ne treba reagirati jer se radi o prirodnoj reakciji biljke i njenom načinu samozaštite.

Neke biljke uvijaju listove, neke ih samo opuste, a neke ih sklope. Pojedine vrste biljaka imaju poseban zaštitni sloj kojim se štite od jakog sunčevog zračenja. I još puno raznih varijacija i načina prilagodbe ima kojima se biljke štite.

Mene je ta tema oduvijek zanimala i njeno razumijevanje mi pomaže da ne reagiram nepotrebno, suvišno i možda čak štetno po biljke.

Na koji način listovi hlade biljku slično kao što znoj hladi čovjeka?

Zašto neke biljke uvijaju listove, druge spuštaju, a treće ih okreću od Sunca?

Zašto prirodna livada preživi bez zalijevanja, a engleski travnjak požuti?

Kako korijen "javlja" listovima da štede vodu?

Zašto biljke ne dobivaju sunčanicu kao ljudi, ali mogu doživjeti toplinski stres?

Zašto rajčica cvate, ali ne zametne plod kad temperature prijeđu određenu granicu?

Što su proteini toplinskog šoka i zašto su biljci jednako važni kao nama klima uređaj?

Ovo su neka od pitanja na koja možete naći odgovor na mom blogu i nadam se da će vam biti korisno i zanimljivo. Puno je lakše vrtlariti kad dobro upoznamo biljke, njihov način ponašanja i potrebe. Tijekom godina sam puno griješila i puno učila, a sve to rado dijelim s vama na blogu: [probajovako.blog nadin-kutak-89](https://probajovako.blog/nadin-kutak-89)

Lijep pozdrav!

TREKUTNO NAJVEĆI PROBLEM U BAŠTAMA

Najveći broj pitanja koja dobijamo ovih dana odnosi se na kupusne stenice. Tako je, njihov broj je najveći ovih dana, ali dobra vest je da se grupišu pre nego što se povuku. Na vama je samo da izdržite. Jer se one uskoro povlače!

U prošlogodišnjoj RPZ izgubila sam sve kupusarice jer su me stenice porazile. Zapravo porazila sam sebe samu jer sam im dopustila da savladaju moju volju da se borim. Sezona je bila teška jer smo iz hladnog maja ušli u vreli jun i bilo je pitanje da li ću raspoloživo vreme utrošiti na odbranu jedne kulture ili spasavanje cele bašte. To je tako bilo posloženo u meni da je odluka na prvi pogled bila laka - odustala sam od kupusarica. I gorčina koju još uvek osećam zbog vlastite slabosti je sadašnju borbu sa stenicama učinila ličnim odnosom.

Borba sa stenicama počinje od prve pojave adulta. Tada je važno da radimo pregled biljaka i tražimo njihova jaja, ali zapravo je sam početak borbe u postavci prošlogodišnjih kupusarica, repe, rotkve i azijskih salata. Te biljke su atraktanti i hvatači kupusnih stenica.

Koja je uloga hvatača? U pitanju su biljne zamke koje privuku stenice i nude im smeštaj i hranu kako ne bi napadali biljke koje uzgajamo u toj sezoni. Među nabrojanim jedino je repa slepa zamka koja, osim što ih privlači, smanjuje i njihov broj.

Uloga slepih zamki je da unište podmladak. Slepe zamke nisam imala u bašti u ovoj sezoni. Na tome moram da radim kao plan za narednu sezonu jer sistem odbrane od kupusnih stenica odlično funkcioniše.

Da se vratim kratko na prošlu sezonu i uzrok svih nevolja, jer to i jeste bilo to što sam sve biljne zamke oborila pre vremena. Nestrpljenje nas najviše košta u životu. Tako je i mene koštalo jer nisam imala sistem odbrane, pa je napad bio jak.

U ovoj fazi uloga zamki je da vam sakupi stenice i da ih vi sa jednog mesta eliminišete. Ovde je jako važno da se upustite u odbranu biljaka na pravi način: stenice se moraju eliminisati jer se tako njihov broj smanjuje za jesenju zonu.

Najvažnija informacija za sve vas je da je njihov broj konačan. Znam da stičete utisak da ih je prisutno u neograničenom broju jer one i žele da vi odustanete. Grupišu se i na taj način ostavljaju zastrašujuću poruku da je sve njihovo, a vaša borba izgubljena. Zapravo one su tada na izmaku snage i tada je pravo vreme za delovanje.

Pregledajte sve biljne zamke u bašti. Istresite ih u neku kantu i eliminišite stenice.

Stenice se ne kriju samo na biljnim zamkama već i na dragoljubu, suncokretu, krompiru, okolnim grmovima. Pretražite svaki deo bašte kako biste im našli grupe jer sa tih mesta lete na naše kupuse. Prva generacija mladih nisu letači, ali ova koja je sada aktivna jesu pa je utoliko važnije da im pronađete grupacije.

Drugi korak u odbrani je redovno ispiranje kupusarica. Osim što sperete feromone vi pomažete kupusaricama da se razvijaju jer one jako vole vlagu oko lista.

Naredni korak je tretman prirodnim preparatima o kojima sam pisala u prethodnom Nedeljniku, ali imam još jedan za vas.

Kašika suvog gorkog pelina skuva se u litri vode kao čaj i nakon što se procedi razblaži se 1:3 sa vodom i prskaju biljke.

Za odbranu biljaka izdvojite nedelju dana i videćete da će već nakon trećeg dana stanje da bude stabilnije.

Iako su vam biljke oštećene one se nakon napada jako brzo oporavljaju. Iznenadiće vas i pokazaće koliku moć ima koren biljke. U ovoj sezoni blizu sam da ih pobedim.

I to nije bilo kakva pobeda već potpuno razumevanje kako one funkcionišu, kada su najopasnije, koji preparati su najbolji izbor i koliko se brzo biljke nakon napada oporavljaju. Ta saznanja pripadaju svima vama i ukoliko su motivacija da ne odustanete ovaj razvojni put i svi gubici na tom putu su vredeli.

PROBLEMI SA PLODONOŠENJEM TIKVICA

Uzgoj tikvica bi trebalo da bude nešto jednostavno i tako je nekada i bilo. Staviš seme, nikne biljka i daje plodove. Oprašivača je bilo više i nismo kao danas remetili prirodu na mnogo načina. Danas je uzgoj tikvica malo složeniji jer često se do plodova teže dolazi ili čak uopšte ne dođe.

Da biste rešili sve probleme kod plodonošenja tikvica potrebno je da naučite šta je muški, a šta ženski cvet. Da bi nastao plod polen sa muškog cveta mora oprašiti ženski cvet.

U prvoj verziji, kada nemamo plodova na stablu, imamo muške i ženske cvetove, ali nema oprašivanja jer nema oprašivača. Oprašivači ne lete na temperaturi iznad 32 °C i na kiši. Delimično lete bumbari, ali i oni su tromi na tim temperaturama i lete jedino na slaboj kiši. Dakle oprašivanje morate da uradite ručno. Postoji video na našem kanalu gde pokazujemo ručno oprašivanje tikvica i vrlo je jednostavno.

Druga verzija događaja u kome nemate plodove je kada imate samo muške cvetove, a nema ni jednog ženskog i to je ujedno znak da je biljka pod stresom. Rešava se tako što se skinu svi muški cvetovi, biljka malčira i dohrani đubrivom od kvasca. Muški cvetovi su jestivi.

Treća verzija događaja u kome nema plodova je kada imamo samo ženske cvetove i oprašivanje možemo da uradimo tako što posudimo muški cvet iz komšiluka ili od tikve. Ako ih nema potrebno je kao u drugoj verziji postupiti.

Četvrta verzija je vršna trulež. Plodovi su oprášeni, ali trunu i to se rešava dohranom biljke. Vršna trulež nastaje kada je biljka pod stresom. Dohrana kvascem, šećerom i pepelom.

Peta verzija kada nemamo plodove na tikvicama je zbog napada tripsa ili grinje. Listovi tikvice se moraju isprati vodom, biljka se dohranjuje šećerom, a listovi isprskaju insekticidom od karanfilića ili na bazi belog luka.

U utorak 30.06.2026. je izašla epizoda na YouTube kanalu u kojoj sam objasnila sve ove verzije događaja i pokazala u praksi kako izgledaju.

30 UPOTREBA TIKVICA

Iako mnogi od vas tikvice uzgajaju samo zbog ploda, sama biljka ima mnogobrojne upotrebe i to ne samo u kulinarstvu, već za zaštitu biljaka, kao prirodno rešenje i kozmetiku. Tikvicama sam pronašla 30 upotreba, pa ih delim sa vama kako bih vam proširila vidike i inspirisala da ih upotrebite na još neki način.

Plod:

Sirov, pečen, kuvan, pohovan.

Pašteta od ploda - 2 veće ili 3 manje tikvice, 2-3 čena belog luka (sitno seckanog), 1 kašika tahinija, 1 kašika maslinovog ulja, so i biber po ukusu i malo limunovog soka (po želji). Ovaj recept je snimljen i na kanalu je. Ovo je moja omiljena veganska pašteta. Tikvice se peku pa se onda svi sastojci stavljaju u blender i samelju do konzistencije paštete.

Kisele tikvice – kisele se jednako kao krastavci.

Džem od tikvica

Slatko od tikvica

Sok od tikvica – takođe je snimljen kao kratki video. Izrendate jedan srednji plod i stavite 200 ml vode i ostavite da odstoji pola sata, pa procedite. Sok je eliksir mladosti i revitalizuje telo. Ja ga pijem svako jutro kada počne berba tikvica u bašti. Naravno ukus možete da podesite dodatkom nekog voća.

Hleb od tikvica

Kolač od tikvica

Semenke od tikvica

Drške se jedu kao pečene, sirove i kisele kao zimnica.

Od lista se može napraviti sarma i jede se kuan list, kao kada koristite spanać ili blitvu.

Cvetovi se jedu sirovi, pečeni, kiseli ili pohovani.

U bašti od tikvica (lista) pravimo TBD na bazi K.

Ekstrakt od ploda zajedno sa belim lukom protiv lisne vaši.

Čaj od listova tikvice protiv plamenjače.

Ekstrakt od semenki kao biostimulator.

Kozmetika

1. Losion za zatezanje kože

100 ml soka od tikvice

100 ml vode

Losion nanosite pred spavanje na lice ili celo telo.

2. Maska za zatezanje lica

3 kašike izrendanih tikvica

1 kašika ovsenog mleka

Stavite sve u blender i kada dobijete finu, kremastu strukturu to je spremno za upotrebu. Držite na licu 20 min.

3. Balzam za kosu

2 kašike soka od tikvica

2 kašike ovsenog mleka

2 kašike ulja od semenki grožđa

Balzam se nanosi na teme.

4. Tonik za ispucale ruke

Sok od tikvice sipajte u dlan i dobro namažite svoje ruke. Ovo uradite pred spavanje kako bi tonik što duže delovao.

5 NAJVEĆIH POMAGAČA U BAŠTI

Ako se upustite u izučavanje prirode predatorskog lanca koji postoji u vašem lokalitetu, videćete da u okruženju imamo mnogo više pomagača, od onih koji žele da se hrane isključivo našim biljkama.

To su bića koja nemaju nameru da nam pomažu, ali su njihove navike i način života usklađeni s našim potrebama. Na taj način možete i sami da zaključite koliko je važno zajedništvo i ne samo unutar svoje vrste već i među različitim vrstama.

Kada su mi postavili pitanje kojih 5 pomagača iz predatorskog lanca bih izdvojila kao najvažnije, odgovor nije bio jednostavan. Svaki predator, onaj „dobar i loš“ su neophodni kako bi bašta bila deo ekosistema, ali ovo je moj izbor 5 najvećih pomagača u bašti. Možete da se zapitate kakav odnos imate prema njima.

1. **Bogomoljka** – najveći živi insekticid i velika je povlastica kada se pojavi u bašti. Hrani se svim vrstama muva (posebno povrtnim movama), skakavcima, komarcima, cvrčcima, moljcima, leptirima, paucima.
2. **Prugasta smrdibuba** – najčešće se nalazi na štitarkama i stradava jer pripada stenicama, a ljudi nekako neselektivno tamane sve stenice koje vide. Iako se podmladak hrani biljnim sokovima odrasli se hrane lisnim vašima, gusenicama i larvama drugih insekata.
3. **Krtica** – najomraženija među ljudima jer ima remeti planove u bašti i travnjacima, ali nam pomaže da se rešimo puževa golaća, rovaca, larva insekata i povremeno jede i voluharice mada se ne može smatrati kontrolorom njihove populacije u bašti. E sada se zapitajte koliko ste puta čuli da je neko oterao krtice i dobio naježu zauzvrat.
4. **Slepić** – zmijoliki gušter koji je strah i trepet za sve one koji se plaše zmija, a zapravo je jako preplašeno i bezopasno biće. Onda kada se masovno doselio u moju baštu sve naježe su nestale. Živi u travnjacima, permamodelima, komposištima, ispod sena, lišća... i potpuno je bezopasan. Naprotiv, mi smo vrlo opasni po njega jer ga često možemo povrediti kada radimo alatima na gredici. Hrani se puževima, svim insektima i njihovim larvama, paucima, stonogama. Bašte koje se redovno okopavaju nemaju ove pomagače.
5. **Predatorska grinja** – najveći borac protiv crvenog pauka, grinje i bele leptiraste vaši. Da bi se naselila u vašu baštu potrebno je da imate biljke bankare. To su uglavnom višegodišnje biljke.

Kada sam počela da se bavim baštovanstvom nisam ni slutila koliko me čuda u tom svetu čeka.

Tek me predatorski lanac naučio suštini zajedništva. I potpuno mi je jasno zašto većina ima naježe i borbu kroz sezonu. Svake godine i mi smo više razmaženi, pa naše navike manifestujemo u sve sfere života, pa i baštovanstvo.

Ta potreba da se što pre dođe do rešenja nas često i košta sezone. U prirodi su svi odnosi posloženi mnogo drugačije. I sada je potrebno da mi verujete, jer to o čemu

pišem i živim – **kada prirodu vratite u vaše bašte svaki napor u baštovanstvu nestaje.** Tada nastaje sistem koji je uspostavljen radi i za vas.

ZABLUDE I GREŠKE KOJE NAS KOŠTAJU SEZONE

Mislim da svaka oblast koja je kreirana ljudskom rukom počiva na nekim strahovima. To se najviše odnosi na oblasti u kojima ulazimo u komunikaciju sa drugim vrstama. Baštovanstvo nije ništa drugo do komunikacija sa drugim vrstama – čitavim biljnim i životinjskim svetom. Ta komunikacija nije laka ukoliko svi koristimo svoj jezik, ali ako pređemo na zajednički jezik energije sporazumevanje teče lako. I ovde je reč o odnosu, ali i cilju.

Neko se upušta u baštovanstvo isključivo zbog hrane, a opet neko želi da ostvari dublji kontakt s prirodom. U oba slučaja je razumevanje života biljaka i životinja o ključnog značaja, jer je reč o živim sistemima. Promena je najveća konstanta u prirodi, pa se u toj međusobnoj komunikaciji svi zajedno menjamo.

Zablude koje nasleđujemo nas često koštaju sezone, a rešenja za većinu najezdi su jednostavnija nego što mislite.

Koliko vas je čulo da list biljke ne sme da se kvasi? Zalivanje se mora raditi tako da se ni jedan list ne okvasi jer u suprotnom imamo problem. I meni su to rekli i dan danas se pitam ko izmišlja takve zablude koje su opasne po baštovanstvo.

Na to se nadovezuje i potreba čoveka da sve prilagodi vlastitom vremenu, pa je sistem za navodnjavanje "kap po kap" prisutan gotovo u svakoj bašti. Taj sistem može puno da olakša i sama ga savetujem baštovanima, ali se pri tom ne sme isključiti povremeno ispiranje listova biljaka koje je ključ za rešavanje najezdi u bašti.

Da biste uopšte mogli da pobedite kod najezde potrebna su vam prirodna rešenja i dobro poznavanje razvojnog ciklusa predatora protiv koga se borite. **Ako se ne naoružate znanjem vi ste izgubili.**

Podsećam vas da protiv nekih predatora ne pomaže ni teška hemija, a opet, ako ćete bojne otrove da stavljate na povrće i voće, onda je mnogo lakše da odete da ih kupite. Ako uračunate vrednost svog uloženog vremena – i mnogo jeftinije. Dakle, od prirodnih rešenja zavisi naše zdravlje.

Kada istražite razvojni ciklus predatora protiv kojih se borite videćete da imaju istu osobinu i potrebu – ostavljaju feromone i na taj način obeležavaju svoje teritorije. Feromona ima različitih, ali ovde je bitan onaj koji ostale insekte poziva u vašu baštu. Često predatori imaju izvidnice koje obeležavaju baštu, pa onda vrlo brzo u bašti imamo najezdu. Zato je važno ispiranje biljaka mlazom vode.

Kupanje biljaka je meni pomoglo da trenutno u bašti nemam zlatice, smrdibube, a uz pomoć ispiranja i sukob sa kupusnim stenicama privodim kraju.

Iako nas je cela industrija naučila da je samo važno špricati biljke preparatima, mnogo je važnije pre upotrebe samog preparata dobro isprati biljku. Ispiranje biljaka se radi u bilo koje doba dana, ali ne predveče ili noću, jer to pogoduje gljivicama. Ispiranje se može raditi i na visokim temperaturama.

Zato, ako koristite sistem kap po kap usvojite još jednu naviku – povremeno crevom okupajte vaše biljke. Logično je da su bašte pune predatora i mislim da je nekako cela „baštovanska industrija“ sa sistemima za zalivanje, zasenama i plastenicima i doprinela da je stanje svake godine sve gore.

Što se zasena tiče veoma vam je poznato da ih ja ne koristim i uglavnom se protivim tome, ali to nikome ne zabranjujem jer je to potencijalna zaštita od leda.

Imamo sve opasnija nevremena sa ledom, pa zasena može da bude adekvatna zaštita. Iako mnogi baštovani tvrde da se biljke ugodno osećaju pod zasenama, podsećam vas da veliki deo predatorskog lanca ne voli zasene, ne vole ih ni pčele jer je njihovo kretanje ovisno o suncu, a ni ptice koje su ključne u kontroli voluharica.

Svako ko ima zasenu nad baštom bi trebalo da prati i zapisuje koje su pogodnosti, koje najezde je imao, koliko su biljke bile manje oprasene. Iako mislimo da naše biljke gore na suncu i da im treba spas, one su mnogo spremnije od nas i putem korena su mnogo pre nas znale šta ih čeka.

Mi uvek pokušavamo da zbrinemo one koji nisu ugroženi. Ovo se posebno odnosi na biljke u PMovima. One su mnogo intenzivnije povezane međusobno jer unutar PMova radi fantastična mreža gljivica koje vrlo brzo povežu sva bića u jedan sistem. Taj sistem je samoodrživ i spreman za sve promene na vreme.

Mnogo sam puta ovih dana tokom vrelog talasa čula kako su naše biljke jadne jer moraju da budu izložene vrelinama, a to su moćna bića koja se u svoj svojoj sofisticiranoj nepokretnosti sama brinu o sebi.

ŠETNJA S GOROSTASIMA BY JESS

U šetnji sa gorostasima – by Jess

Priče o lekovitom bilju – *Morus nigra* L.

Kad porastem želim da postanem travar!

Ovo je priča o resursima.

Ovo je priča o veštinama...i o opstanku.

Mi živimo u eri blagostanja. Struja, čista voda, antibiotici, internet (naravno, ako se niste rodili u nekoj od zemalja trećeg sveta gde su te tekovine još uvek nedostupne svima i gde se treće sile igraju mirovnih misija i demokratizacije državnih aparata)... Za početak bi svako od nas ujutru trebalo da se zahvali Tvorcu na tome. No, ipak, mislim da nikada nismo bili bespomoćniji. Uljuljkalo nas je bezbrižno vreme, čula su otupela, a ruke posvilenele. Svakodnevno viđam decu koja ne znaju da razlikuju kozu od ovce, jelena od srndaća (a to je već viša fizika) i odrasle ljude koji ne znaju da zapale vatru. O kulturnom (ne)obrazovanju mladih ne smem ni govoriti jer mi je to možda i najtužnije od svega, o tome postoje dokumentovani snimci i emisije, nasumice rađenih anketa mladih na ulicama velegrada. I ne, nisu kriva deca, decu treba usmeriti i osposobiti. Da su u živom blatu bilo bi im lakše održati se na površini, no u svim ovim svetskim vrtlozima.

Ukoliko se sećate, na Ladi 1200, poznatijom i kao „Žiguli“ (ovi maalko stariji će znati o čemu govorim) Rusi su uz auto štampali i davali uputstvo kako našteltovati klipove motora i uraditi servis, dok danas imamo pisana upozorenja na savremenim automobilima da se rashladne tečnosti i akumulatorska kiselina ne piju. Dakle, pričam o periodu 1970-1988, dokle se Žiguli proizvodila. Kakvo su iskustvo i praksa bili potrebni da proizvođači automobila takve oznake stavljaju u okviru uputstva za upotrebu? Poražavajuće je, u najmanju ruku. Bila sam na sajmu automobila 2026. godine u Beogradu. Volim automobile, a naročito dobre automobile, ali tu je već nekoliko godina unazad pojam „dobar“ počeo da ima neko drugo značenje. A zašto? Pa, promenili su se kriterijumi. Da ne kažem – smanjili. Neke potpuno druge karakteristike su postale važne pa je akcenat potpuno izmešten na to. Ali, to se ne bi ni desilo da se zahtevi tržišta nisu promenili, tj. zahtevi potrošača. U vezi sa time, očekujem da ćemo uskoro ovladati autotimijom (početi da odbacujemo nepotrebne udove kao životinje), samo što to one rade u slučaju opasnosti po život, a mi jer nam više noge i ruke neće ničemu služiti. Razlika je velika.

Ubeđena sam da zakoni prirodne selekcije za ljudsku populaciju u 21. veku ne važe. Teško da bismo ovako napredni, (ne)inteligentni i (ne)sposobni mogli preživeti u nekom bivšem vremenu.

Na razmišljanje o svemu ovome me nagnao komšijin dud. Sedim ispod njega nakon što sam pobrala punu činiju plodova i jedva našla mesto ispod krošnje na travi na koje mogu sesti jer sve ispod njega izgleda kao minsko polje, popadalih plodova je svuda – nema ko da bere. Komšija čije je to imanje ne živi tu, tu su mu živeli baba i deda i oni pre njih. Prazno je već 15 godina, ali ga on

obilazi i održava jer na njemu ima i neke zasade voća o kojima brine. Tako je, srećom, sprečeno da imanje postane prašuma. Upitah ga da li zna koliko je dud star, a on mi odgovori da ga pamti tolikog otkad zna za sebe, i da je to isto govorio i njegov otac. Sad ja gledam taj dud: nema ko da mu priđe, da ubere plodove, da se na njega nasloni, pod njim se sakrije od ovog nemilosrdnog sunca, a on tu nemo stoji i “ ‘leba ne traži”, što bi moj pokojni deda rekao. Ne volim kada drvo postane živi spomenik, svedok prošlog, srećnog vremena kada su ljudi bili tu. Dud je odavno narodni lek. Ljudi su jednostavno znali da njegova lekovita svojstva imaju mnogo blagodeti na čovekovo zdravlje. Pa samo razmislite da li pamтите ijedno imanje na selu koje nije imalo barem jedno stablo dudu? Osnovno je bilo posaditi dud. List dudu sadrži flavonoide (2-5%), folnu kiselinu, adenin, asparaginsku kiselinu, vitamin C, karotin, kvercetin, antocijanine... Suši se i sprema kao čaj za smanjenje i regulisanje nivoa šećera u krvi, i poboljšanje imuniteta. Sadrži još i antioksidanse, doprinosi zdravlju kardiovaskularnog sistema (snižava nivo lošeg holesterola u krvi i pomaže protiv nastanka ateroskleroze), a ima i antiinflamatorna svojstva (smanjuje nastanak upalnih procesa). Dud sadrži Mg, P, Fe, Ca i vitamin K Sada ću vam ukratko popisati istraživanjima potvrđen farmakološki potencijal crnog dudu koji je sabran u medicinskim bazama podataka kojima možete pristupiti preko interneta:

- Antidijabetičko dejstvo: inhibira enzim koji je odgovoran za razgradnju ugljenih hidrata u glukozu pa tako sprečava nagli skok šećera u krvi nakon jela;
- Antikancerogeno dejstvo: sadrži visok nivo antioksidativnih enzima koji neutrališu slobodne radikale čime se sprečava starenje i poremećaj rada metabolizma ćelija;

- Hepatoprotektivno dejstvo: fenolna jedinjenja iz duda štite ćelije jetre od oštećenja izazvanih toksinima, masnom hranom i nekim lekovima poput paracetamola. Dakle, posredno doprinosi detoksikaciji organizma;
- Antiinflamatorno dejstvo: ekstrakt ploda duda uspešno smanjuje otoke i pomaže u smanjenju hroničnih i akutnih bolova;
- Neuroprotektivni efekat: polifenoli crnog duda ublažavaju toksičnost uzrokovanu akumulacijom beta-amiloidnih naslaga (glavnog uzročnika Alchajmerove bolesti) i poboljšavaju kognitivne funkcije i pamćenje;
- Antimikrobno dejstvo: crni dud je prirodni antibiotik protiv patogenih bakterija (*Escherichia coli*, *Staphylococcus aureus* (zlatna stafilokoka), *Bacillus subtilis* i *Streptococcus mutans* (glavni uzročnik karijesa)). Pa, malo li je, čoveče? Dud mi je, pored još koječega, obeležio detinjstvo i vreme provedeno kod babe, bilo nas je 10oro unuka raznih dobi, a mi najmlađi smo se vazda utrkivali ko će se pre na drvo popeti i pojesti što više. Da smo preterali znali smo naredni dan kada je jedna wc šolja bila nedovoljna za sve nas. Zamazivali smo se toliko da su se odrasli šalili da je im je lakše napraviti novo nego ova stara ribati i prati.

Od ploda duda se izrađuje slatko, sok, smuti, džem, a može i sladoled. Ukusom džema od crnog duda sam oduševljena. Ovih dana planiram drugu turu. Ipak, moram naglasiti da sam već u 3. minuti odstranjivanja peteljski makazama shvatila da je predamnom skoro pa zaludan posao, pa me je u mislima tokom čitavog procesa nekako simbolično pratilo povlačenje srpske vojske preko Albanije 1915. Proboj Solunskog fronta sam doživela kad sam naredni dan otvorila teglicu da proverim sav rad i trud. Vredelo je svake peteljke. Čaj od listova duda se pravi tako što 2 supene kašike suvih usitnjenih listova prelijete sa 200ml vrele vode i ostavite da odstoji 10ak min, pijete do 3x na dan. Ukoliko nemate nigde drvo duda taj čaj regularno možete kupiti u apoteci ili prodavnicama zdrave hrane koje biljne čajeve prodaju na meru. Što se tiče vremena berbe lista u litaraturi nisam uspela naći podatak kada je najbolje to uraditi, ali ako bismo se služili opštim biljarskim pravilima o prikupljanju lekovitog bilja, izabrala bih da berem mlade listove, pre formiranja plodova. Recept za džem: 2 kg crnog duda oprati i odstraniti peteljke. Prebaciti u šerpu u kojoj će se kuvati pa ga izgnječiti (ukoliko želite krupnije komade onda nemojte gnječiti). Pustiti da provri na tihoj vatri. Kada provri dodati 1kg šećera, sok od 3 limuna i samo 1 limuntus. Mešati da se dobro istopi, a posle kuvati uz povremeno mešanje da ne zagori oko sat vremena. To je starinski postupak da se džem zgusne sam, bez upotreba instant praškova i kesica iz prodavnice. Vruć džem sam sipala u vrele, sterilisane teglice (na 100 stepeni), prevrnula na poklopac i ostavila ih u rerni do sutra sve dok se nisu same potpuno ohladile (nisam ih umotavala u tkanine). Postupak je moguće skratiti i kuvati ga sa džemfixom, negde piše i sa gustinom, ali ja ne volim ništa što je instant. Za slatko od duda vam ovde ostavljam jedan provereni recept od naše drage adminke Mie Božić koja je vrsna kuvarica. Recept je postavljen u Domaćinstvu i ide ovako: “1300g duda, 1300g šećera, 500ml vode, 10g limunske kiseline, 1400 ml vode. Oprati i ocediti dud. Makazama iseći peteljke i u posudi gde stavite očišćen dud sipajte 1400ml hladne vode u kojoj ste prethodno rastopili limunsku kiselinu. U šerpu sipati 1300g šećera i 500ml vode. Kuvati i mešati a kad provri unutra ubacite dud koji ste ocedili iz kiselog rastvora...Kuvati dugo, na laganoj vatri i skupljati penu sa vrha. Nikako ne mešati već samo malo protresti šerpu. Posle nekoliko sati proveriti dal je slatko ukuvano tako što na hladan tanjir sipamo malo sirupa iz šerpe i proverimo njegovu teksturu (treba biti kao med ili malko tečnije)... tad je slatko gotovo. Paziti i na

ukus, ako je previše slatko dodati soka limuna da malo preseče. Ja sam dodala sok jednog limuna u gotovo slatko, promešala i pakovala... Sipati u male suve sterilisane tegle... možete unutra staviti krišku limuna kao što sam ja, i onda pasterizovati tegle u šerpi sa vodom pa okrenuti naglavačke, pa pokriti čebetom, da uhvati vakum. Ohladiti polako preko noći...". Za one koji ne znaju Miu, moram vam naglasiti da je iz njene kuhinje sve slatko, pa čak i ono slano! I sada, razmišljam, odakle pravo nasledniku svog dede koji je imanje napustio da tamo neki dud koji mu je deda sadio nazove "svinjskim voćem"? To gorosnasno drvo čije ime ne bi trebalo

sedeći da pomenemo. Mnogo smo se mi razmahali, pa se čudimo odakle nam bolesti koje naši nisu imali. Pa eto ih, one su tu gde treba da budu jer smo zatvorili oči na sve ono što nam je pred nosom bilo. Na napuštenim imanjima nam ostale riznice zdravlja, nemi svedoci našeg odmetništva od Majke, blage naravi i spremne da nas prime nazad, raširenih ruku, kako bi to svaka majka svom čedu uradila, oprostivši nam sve nestašluke. Zanele nas reklame, "čudotvorne" tablete, čarobni štapići... instant rešenja za instant živote koje živimo. Sve je to magla u malim teglicama, koja nam se prodaje po skupoj ceni. Nismo svesni koliko ne znamo, šta nam je pred očima i da je ključ za većinu naših problema tu, na dohvat ruke.

Dobro otvorite oči i pogledajte malo niže, dole žive gorostasi! P.S. Za dud je ipak potrebno malo nosom zaparati nebesa.

Piše Jasmina Nenadić, Kontinent 1

AKTUELNI BAŠTENSKI PROBLEMI U OVOJ NEDELJI

Jako toplo i suvo vreme pogoduje mnogobrojnim insektima, pa su nam trenutno aktuelni trips, grinja, kupusne stenice, krompirova zlatica.

Kupusna stenica ove nedelje ostvaruje svoj maksimalno pohod, pa budite oprezni i strpljivi. Napada i rasadnike.

Smrdibube se polako bude, ali još uvek nisu u ekspanziji.

Lisna vaš se lagano koncentriše i povlači.

Sovice počinju svoj let, pa ste u prethodnim Nedeljnicima dobili upozorenje na nju, kao i mere koje je potrebno preduzeti.

Čuvajte majske rasadnike! Sovica pozemljuša je uvek aktivna i može da vam promakne lako. Prva promena, prva skraćena biljka u rasadniku je znak da je ona tu, pa dobro pregledajte svaki list i površinski sloj zemlje jer se ona tamo krije.

Buhači su uvek aktivni, ali im sada baš i ne odgovara vreme za ekspanziju posebno ako tuširate svoje biljke.

Puževi se lagano povlače.

Uglavnom je nedelja borbe sa insektima.

PODSETNIK NA ROKOVE

Došao nam je sedmi mesec.

Kontinent je u setvi niske i visoke boranije, pasulja za mladu berbu, graška, tikvica, a lagano se presađuje i majski rasadnik. Proverite ozimi beli luk jer mu je već vreme za vađenje. Obezbedite krompir za novu sadnju i naklijajte ga. Krastavac iz majskog rasadnika se presađuje ili radite DS.

Planine imaju slične uslove za setvu kao i kontinent osim što nije moguće sejati visoku boraniju i grašak. Preporuka je da se jul iskoristi za presadnju majskog rasadnika, posebno kupusarica kako bi se one dovoljno razvile za zimsku zonu.

Jul je mesec kada započinjemo postavku jesenje zone, pa su nam lukovi koje vadimo i krompir gredice koje prve dospevaju za smenu kultura.

OBAVEŠTENJE O NOVIM PONUDAMA

Od 06.07.2026. biće dostupan Paket Prirodna Zaštita Bašte koji predstavlja prvi sveobuhvatni paket za uspešnu prirodnu zaštitu biljaka.

- Prepoznavanje predatora na vreme.
- Prepoznavanje korisnih predatora koje je važno da sačuvate u bašti.
- Zbirka prirodnih recepata za zaštitu i dohranu biljaka.
- Postavka biljaka zaštitnica u bašti.

Sve na jednom mestu. Biće dostupno od 06.07.

Ako bi vam bilo korisno da vam budem kolektivni mentor, ulazak u našu Učionicu, odnosno našu celu Zajednicu, je otvoren za jul.

Zato ako mislite da bi vam pomoglo da imate mene kao svog mentora, kome možete da postavljate pitanja u Učionici, ali i da učite iz pitanja drugih baštovana, kao i da učite iz edukativnog sadržaja koji se nalazi u Čitaonici...

Prijava se vrši preko naše web-stranice popunjavanjem jednostavne ankete. Nakon popunjene ankete kontaktiraće vas naš koordinator Goran Pivašević putem aplikacije Viber sa dodatnim informacijama.

Za anketu kliknite ovde: <https://tragbiljke.com/trag-biljke-ucionica/>

Sledeći Nedeljnik očekujte u naredni **četvrtak**.

Do tada, ostanite nam dobro!

Biljana,

Trag Biljke Tim

Trag Biljke je jedna od retkih samoodrživih i međunarodnih platformi koja povezuje 30 zemalja, 394 gradova

Koordinator: Goran Pivašević

Direktor: Jovan Banović

Jutjub: Sanja i Jan Rakić, Jovan Banović, Goran Pivašević

Instagram: Katarina Kremenović

Tik Tok: Jovan Banović

FB stranica: Jovan Banović, Goran Pivašević

Administratori platforme: Nada Radinić, Marko Petković, Gordana Bojanić, Mia Božić, Jasmina Nenadić, Sabina Kovačić, Nina Martinović, Nedeljko Ivanešić.

Autor edukativnog programa, video materijala i tekstova sam ja Biljka.